

International Financial Institutions' Support to Disaster Projects in Türkiye: An Analysis within the Framework of Environmental and Social Standards in the Perspective of Coastal Zone Management

Esin Esen¹

¹ Ministry of Health, Project Management Support Unit, 06800 Ankara, Türkiye

Keywords

World Bank ESF, Coastal zone, Turkish Environmental Legislation, Impact assessment, Ecosystem

Highlights

- * Gaps between Turkish Environmental Legislation and World Bank Environmental and Social Standards
- * Management of environmental and social risks and impacts of disaster projects supported by IFI's in Coastal Regions
- * Conservation and sustainable management of ecosystem services

Aim

Assessment of the application of WB's ESSs on IFI funded disaster projects in Türkiye's Coastal Regions

Location

For whole Türkiye's Coastal Zone

Methods

This study was conducted using document analysis technique within the framework of qualitative research methods

Results

The assessment and the recommendations for improvement are provided

Supporting Institutions

The author declared that no external institutional support was received for this study

Financial Disclosure:

The author declared that this study has received no financial support

Peer-review

Externally peer-reviewed

Conflict of Interest:

The author has no conflicts of interest to declare

How to cite:

Esen E., 2025. International Financial Institutions' Support to Disaster Projects in Türkiye: An Analysis within the Framework of Environmental and Social Standards in the Perspective of Coastal Zone Management, Turk Deprem Arastirma Dergisi 7(2), 292-299, DOI:10.46464/tdad.1634749.

Manuscript

Research Article

Received: 07.02.2025

Revised: --

Accepted: 16.05.2025

Printed: 30.08.2025

DOI

10.46464/tdad.1634749

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International Non-Commercial License

Corresponding Author

Esin Esen

Email: esinsn@gmail.com

Türkiye’de Uluslararası Finans Kuruluşlarının Afet Projelerine Desteği: Kıyı Bölgesi Yönetimi Perspektifinde Çevresel ve Sosyal Standartlar Çerçevesinde Bir Analiz

Esin Esen ¹

¹ Sağlık Bakanlığı, Proje Yönetimi Destek Birimi, 06800 Ankara, Türkiye

ÖZET

Dünya Bankası, Türkiye’ye en büyük kredi desteğini sağlayan Uluslararası Finans Kuruluşudur ve 2023 yılında yaşanan yıkıcı depremlerden etkilenen 11 ilde afet sonrası yeniden yapılanma ve iyileştirme çalışmalarına yönelik 1 milyar ABD doları tutarında bir finansmanı onaylamıştır. Uluslararası finansmanlı bu projelerin, proje döngüsü boyunca Dünya Bankası Çevresel ve Sosyal Çerçevesi ile on adet Çevresel ve Sosyal Standartta uygun yönetilmesi gerekmektedir. Afet projeleri için Türkiye’nin mevcut mevzuatı ile Dünya Bankası standartları arasında bazı boşluklar bulunmaktadır ve uygun raporlamanın oluşturulması projelerin uygulamaya geçmesinde gecikmelere neden olabilmektedir. Bu makale, Türkiye’de Dünya Bankası destekli afet projelerinin, uluslararası standartlara uygunluk açısından nasıl değerlendirilebileceğini literatür taraması ve doküman analizi ile incelemekte ve afetten etkilenen ya da etkilenebilecek kıyı bölgelerindeki proje yönetim süreçlerine dair iyileştirme önerileri sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Dünya Bankası ÇSÇ, Kıyı bölgesi, Türkiye Çevre Mevzuatı, Etki değerlendirme, Ekosistem

Öne Çıkanlar

- * Türkiye Mevzuatı ile DB Çevresel ve Sosyal Standartları arasında boşluklar
- * Kıyı Bölgelerinde UFKlerin desteklediği afet projelerinin çevresel sosyal risk ve etkilerinin yönetimi
- * Ekosistemin korunması ve sürdürülebilir yönetimi

Makale

Araştırma Makalesi

Geliş: 07.02.2025

Düzeltilme: --

Kabul: 16.05.2025

Basım: 30.08.2025

DOI

10.46464/tdad.1634749

Sorumlu yazar

Esın Esen

E-posta:

esinsn@gmail.com

International Financial Institutions’ Support to Disaster Projects in Türkiye: An Analysis within the Framework of Environmental and Social Standards in the Perspective of Coastal Zone Management

Esın Esen ¹

¹ Ministry of Health, Project Management Support Unit, 06800 Ankara, Türkiye

ABSTRACT

The World Bank is the largest lender to Türkiye and has approved US\$ 1 billion in financing for post-disaster reconstruction and recovery in 11 provinces affected by the devastating earthquakes of 2023. These internationally financed projects are required to be governed by the World Bank Environmental and Social Framework and ten Environmental and Social Standards throughout the project cycle. There are some gaps between Türkiye’s existing legislation for disaster projects and the World Bank standards, and the establishment of appropriate reporting can cause delays in the implementation of projects. This paper examines how World Bank-supported disaster projects in Türkiye can be assessed for compliance with international standards through a literature review and document analysis, and offers suggestions for improving project management processes in coastal areas that are or may be affected by disasters.

Keywords

World Bank ESF, Coastal zone, Turkish Environmental Legislation, Impact assessment, Ecosystem

Highlights

- * Gaps between Turkish Environmental Legislation and World Bank Environmental and Social Standards
- * Management of environmental and social risks and impacts of disaster projects supported by IFI’s in Coastal Regions
- * Conservation and sustainable management of ecosystem services

Manuscript

Research Article

Received: 07.02.2025

Revised: --

Accepted: 16.05.2025

Printed: 30.08.2025

DOI

10.46464/tdad.1634749

Corresponding Author

Esın Esen

Email:

esinsn@gmail.com

1. GİRİŞ

Türkiye, deprem, sel, heyelan ve orman yangınları gibi doğa kaynaklı afetlere sıkça maruz kalan bir ülkedir. Ülkemizde son beş yılda gerçekleşen başlıca afetler ve etkilerine baktığımızda,

- COVID 19 pandemisi, 2019 yılının sonlarında başlamış ve 2020 ile 2023 yılları arasında ülkemiz dahil küresel olarak üretim ve tedarik zincirlerini bozmuş, 704.753.890 hastaya tanısı konulmuş ve hastalık sebebiyle 7.010.681 ölüm gerçekleşmiştir (Karagöz Taşkın 2020, Savas ve Kara 2024)
- 30 Ekim 2020'de Ege Denizi'nde meydana gelen deprem, İzmir'de büyük bir doğa kaynaklı afete yol açmış, 117 kişinin hayatını kaybetmesine ve 1034 kişinin yaralanmasına neden olmuştur. Deprem sonucunda birçok bina ve altyapı ciddi hasar görmüştür (Kartal ve diğ. 2024).
- 10-11 Ağustos 2021 tarihlerinde Türkiye'nin Batı Karadeniz bölgesinde şiddetli yağışlar sonucu meydana gelen taşkınlar 109 can kaybına neden olurken, yerleşim yerleri, ticari alanlar ve altyapı ciddi zarar görmüştür (Kömüscü ve diğ. 2024).
- 2021 Ağustos ayında Türkiye kıyı bölgelerinde 53 ilde 300'den fazla orman yangını çıkmış, çok geniş bir orman varlığı yok olmuş, yerleşim alanları olumsuz etkilenmiş, can kayıplarına ve yaralanmalara neden olmuştur (Usta 2023).
- 6 Şubat 2023'te, Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçeleri merkezli iki büyük deprem meydana gelmiş ve 11 ilde geniş çaplı yıkıma yol açmıştır. Deprem, milyonlarca Türk vatandaşı ve geçici koruma altındaki Suriyeliyi etkilemiş, resmi verilere göre 50.783 kişi hayatını kaybederken, 115.353 kişi yaralanmıştır. Ayrıca, 37.984 binanın yıkıldığı rapor edilmiştir (AFAD 2023a).
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından paylaşılan bilgilere göre, Ege Denizi'nde, özellikle Santorini Adası ve çevresinde 28 Ocak 2025'ten itibaren artış gösteren sismik hareketlilik, 5 Şubat 2025 itibarıyla 900'ü aşkın depremle devam etmiştir. AFAD, bölgedeki gelişmeleri yakından takip etmektedir (AFAD ve MTA 2025).

Depremler, sel, heyelan, orman yangınları ve kuraklık gibi afetler, hem ekonomik hem de sosyal açıdan büyük kayıplara neden olmaktadır. Bu afetlerin etkileri, özellikle kıyı bölgelerinde daha da belirginleşmektedir. Depremler, taşkınlar ve orman yangınları gibi doğa kaynaklı afetler, kıyı bölgelerinde yerleşim alanlarını, altyapıyı ve doğal kaynakları doğrudan etkilemektedir. Kıyı bölgeleri, deniz seviyesindeki değişimler, yoğun nüfus ve kıyı ekosistemlerinin hassasiyetleri nedeniyle bu tür afetlere karşı daha kırılgan hale gelebilir. Özellikle deniz seviyesi yükselmesi, kıyı erozyonu ve deniz suyu tuzluluğu gibi etkiler, afet sonrası iyileşme ve yeniden yapılanma süreçlerini daha karmaşık hale getirebilmektedir.

Afet yönetiminin etkinliği, afet sonrası gerçekleştirilen iyileştirme çalışmalarının gelecekteki riskleri azaltmaya ne ölçüde katkı sağladığıyla doğrudan ilişkilidir (Partigöç ve Erđin 2024). Türkiye'de afet yönetimi, 7269 sayılı Kanun, 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) Kanunu ve ilgili diğer mevzuatlar çerçevesinde yürütülmektedir (AFAD

2025). AFAD koordinasyonunda, 2022 yılında 81 ilin İl Risk Planları (İRAP) tamamlanmış ve Türkiye Afet Risk Azaltma Planı (TARAP) yürürlüğe girmiştir (Özmen ve Varol 2024). Ancak, büyük ölçekli afetler sonrasında kamu kaynakları yetersiz kalabilmekte, bu nedenle uluslararası fonlar ve krediler önemli bir finansman kaynağı haline gelmektedir (AFAD 2023b).

Türkiye'nin afet yönetimi kapsamında ihtiyaç duyduğu finansman başlıca şu alanlarda yoğunlaşmaktadır:

- Afet öncesi risk azaltma projeleri (kentsel dönüşüm, altyapı güçlendirme, erken uyarı sistemleri),
- Afet sırasında müdahale kapasitesinin artırılması,
- Afet sonrası yeniden yapılanma ve iyileştirme çalışmaları, özellikle kıyı bölgelerindeki ekosistemlerin restorasyonu ve altyapı güçlendirmesi.

Afetlerin ekonomik ve sosyal etkilerini en aza indirmek amacıyla uluslararası finans kuruluşları (UFK'ler), Türkiye'ye finansal ve teknik destek sağlamaktadır (Orkunoğlu Şahin 2017, AFAD 2023b). Dünya Bankası, gelecekte olası bir pandemi durumunu da göz önünde bulundurarak Türkiye'de aşı üretiminin artırılmasına ve ülkenin halk sağlığı acil durumlarını tespit etme ve bunlara hızlı bir şekilde müdahale etme kapasitesinin güçlendirilmesine yönelik 2024 yılının sonunda 250 milyon dolarlık finansmanı onaylamıştır (World Bank 2023). 2023 yılında yaşanan yıkıcı depremlerden etkilenen 11 ilde afet sonrası yeniden yapılanma ve iyileştirme çalışmalarına yönelik olarak finans desteği açıklayan bazı UFK'ler aşağıda listelenmiştir:

- Dünya Bankası, sağlık hizmetleri de dahil olmak üzere temel kamu hizmetlerinin yeniden tesis edilmesi, belediye altyapılarının onarımı ve yeniden inşası ile dayanıklı kırsal konutların inşasına destek sağlamak amacıyla 1 milyar ABD doları tutarında finansmanı onaylamıştır (Sağlık Bakanlığı 2023, World Bank 2024).
- Japonya Hükümeti, Japon Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA) aracılığıyla su ve kanalizasyon sistemleri gibi kamu altyapılarının onarımı ve yeniden inşasının yanı sıra tıbbi malzeme tedarikine yönelik yaklaşık 400 milyon ABD doları tutarında kredi desteği sağlayacağını duyurmuştur (Japonya Büyükelçiliği Türkiye 2024).
- Avrupa Birliği'nin ortak projelerini finanse etmek amacıyla AB üye ülkeleri tarafından kurulan Lüksemburg merkezli Avrupa Yatırım Bankası (EIB), deprem bölgesi için 400 milyon ABD doları tutarında kredi desteği sunacağını açıklamıştır (İLBANK 2023a).
- Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD), deprem bölgesine yönelik 500 milyon avroluk kredi desteği sağlayacağını bildirmiştir (AA 2024).

Afet yönetimine yönelik bu desteklerin sürdürülebilir ve kapsayıcı olması için UFK tarafından benimsenen çevresel ve sosyal standartlara uyumlu şekilde uygulanması gerekmektedir. Bu süreçte, kıyı bölgelerinin kullanım çeşitliliğine bağlı paydaşların katılımı ve bu bölgelerdeki ekosistemlerin restorasyonu gibi ek unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır.

2. YÖNTEM

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde doküman inceleme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda, ilgili alan yazını kapsamlı bir şekilde taranmış, çeşitli kurumların internet veri tabanlarına erişilerek araştırma konusu ile ilgili dokümanlar temin edilmiştir. Elde edilen veriler, sistematik bir analiz sürecinden geçirilerek araştırmanın temel bulgularını oluşturmuştur. Doküman inceleme yöntemi nitel araştırmalarda önemli bir bilgi kaynağı olarak, çalışılan olgu ve konulara dair bilgi ve belgeleri içeren basılı veya dijital formatlardaki yazılı ve görsel materyallerin derinlemesine analiz edilmesini içermektedir. Bu yaklaşım, araştırmanın bilimsel geçerliliğini ve güvenilirliğini artıran önemli bir yöntem olarak kabul edilmektedir (Şimşek ve Yıldırım 2013).

3. TÜRKİYE'DE DB TARAFINDAN DESTEKLENEN AFETE YÖNELİK PROJELERDE ÇEVRESEL VE SOSYAL RİSKLERİN YÖNETİMİ

Afet yönetimi çerçevesinde yapılan projeler, üstyapı ve altyapının güçlendirilmesi, risk azaltma önlemleri ve afet sonrası yeniden yapılanma süreçlerini kapsamaktadır. Ancak bu projeler, çevresel ve sosyal risklere de yol açabilmektedir. Yeniden yapılanma aşamasında, doğal ekosistemlerin zarar görmesi, atık yönetimi sorunları ve karbon ayak izinin artması gibi çevresel etkiler ortaya çıkabilirken, afet sonrası yerinden edilme, geçim kaynaklarının kaybı, toplumsal eşitsizliklerin derinleşmesi, sosyal hizmetlere ve kamusal alanlara erişimde zorluklar gibi sosyal etkiler de yaşanabilir. Özellikle kıyı bölgelerinde ekosistemin hassas oluşu dolayısıyla bu riskler daha belirgin hale gelebilir.

3.1) Türkiye'nin Çevre Yasal Çerçevesi

Çevre, yerleşim ve yapılaşma ile ilgili mevzuatların geliştirilmesi, kentsel dönüşüm projelerinin yönetimi, çevre kirliliğinin önlenmesi ve doğal kaynakların korunması gibi kritik sorumlulukları Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (ÇŞİDB) üstlenmektedir. Bunun yanı sıra, iklim değişikliğiyle mücadele ve çevreyi koruma konularında da önemli bir rol oynamaktadır. ÇŞİDB, AB müktesebatına uyum sağlama amacıyla çevre ve iklim değişikliği alanlarındaki planlama, uygulama ve yönetim süreçlerinden sorumlu başlıca kurumdur.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde ele alınan müzakere başlıklarından biri olan 27'nci Fasil, çevre politikalarıyla ilgili düzenlemeleri içermektedir. Bu kapsamda, yatay mevzuat (Çevresel Etki Değerlendirmesi - ÇED, Stratejik Çevresel Değerlendirme - SÇD, çevresel sorumluluk ve çevresel bilgiye erişim) ile birlikte hava ve su kalitesi, atık yönetimi, doğa koruma, endüstriyel kirliliğin kontrolü, kimyasallar, gürültü ve iklim değişikliği gibi alanlardaki düzenlemeleri kapsamaktadır (AB Başkanlığı 2024). AB Çevre Entegre Uyum Stratejisi (UÇES) (2016-2023), AB çevre müktesebatına uyum sürecinde gerekli olan teknik ve kurumsal altyapıyı tanımlamakta, mevzuatın etkin uygulanmasını sağlamak için yapılması gereken düzenlemeleri ve zorunlu çevresel iyileştirmeleri detaylandırmaktadır (ÇŞİDB 2016). Türk çevre mevzuatı Türkiye'nin AB'ye katılım öncesi çalışmaları kapsamında AB Direktifleri ile kısmen uyumlu hale getirilmiş olup uyum süreci çalışmalarına devam edilmektedir (AB Komisyonu 2023).

1983 yılında kabul edilen Türk Çevre Kanunu (Kanun No: 2872), çevreyle ilgili geniş kapsamlı düzenlemeler içermektedir. Doğal kaynakların, çevrenin ve kültürel ve doğal varlıkların korunmasını hedefleyen bu kanun; halk sağlığı, iş sağlığı ve güvenliği (İSG) ile işgücü gibi konularla da kesişen çeşitli kanun ve yönetmeliklerle desteklenmektedir (Burak ve diğ. 2022). En güncel ÇED Yönetmeliği, 29 Temmuz 2022 tarihli ve 31907 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak, 2014 tarihli önceki yönetmeliğin yerine geçmiştir. Yürürlükteki yönetmelik, Ek-I ve Ek-II listelerinde yer alan faaliyetler için uygulanacak süreci belirlemektedir (Resmî Gazete 2022, ÇŞİDB 2023).

ÇED Yönetmeliği'nin Ek-I listesinde yer alan faaliyetleri kapsayan projeler için, Ek-III'te belirtilen formata uygun olarak hazırlanan ÇED Başvuru Dosyası ile ÇŞİDB'ye başvurulması gerekmektedir. Bu dosyada, projenin ve etki alanının özellikleri, potansiyel çevresel etkileri ve bu etkileri azaltmaya yönelik önlemler özetlenir.

Başvurunun ardından ÇŞİDB, ilgili kurum ve kuruluşlardan oluşan bir komite oluşturur ve proje sahasında düzenlenen halkın katılımı toplantısında alınan görüşleri de dikkate alarak, hazırlanacak ÇED raporunun kapsamını belirler. Belirlenen çerçevede, proje sahibi tarafından saha özelliklerini (hava, su, toprak kalitesi, gürültü seviyeleri, biyoçeşitlilik, koruma altındaki alanlar vb.) ölçümlerle destekleyen ÇED çalışmaları gerçekleştirilir.

Hazırlanan ÇED Raporu, ÇŞİDB'ye sunulur ve komisyon tarafından değerlendirilir ve süreç, olumlu ya da olumsuz bir karar ile sonuçlanır. ÇŞİDB ve Valilikler, inceleme sürecinin başladığını kamuoyuna duyurmakla yükümlüdür. Bu duyurular yerel ve ulusal medya, askıda ilan, internet gibi çeşitli kanallar aracılığıyla yapılır. Böylece halk, ÇED Raporuna ÇŞİDB veya ilgili İl Müdürlüğü'nün web sitesinden erişebilir ve rapor hakkında görüş bildirebilir. Kamuoyundan gelen bu yorumlar, İnceleme Komisyonu toplantısında değerlendirilerek ÇED Raporuna yansıtılır.

ÇED Yönetmeliği'nin Ek-II listesinde yer alan faaliyetleri kapsayan projeler için, Yönetmelik Ek IV'te verilen ana hatlara uygun olarak bir Proje Tanıtım Dosyası (PTD) hazırlanır ve Bakanlığa sunulur. Bakanlık inceleme değerlendirme sürecinin tamamlanması sonrası proje hakkında "ÇED Gereklidir" veya "ÇED Gerekli Değildir" kararını verir. İnceleme sonucunda "ÇED gerekli" kararı verilmesi durumunda yukarıda açıklanan ÇED süreci yürütülmelidir.

Proje sahibi, ÇED izni dahil inşaat ve faaliyet için gerekli olan tüm izinleri almak zorundadır. PTD, ÇED başvuru dosyası, ÇED Raporu ve ekinde yer alması gereken Paydaş Katılım Planı (PKP), Bakanlıkça yeterlik verilmiş kurum/kuruluşlar tarafından hazırlanır.

Türkiye'de özellikle son dönemde UFK tarafından sağlanan deprem sonrası desteklemeye yönelik projelere ulusal ÇED yönetmeliği kapsamına bakıldığında;

- Yağmur suyu, kanalizasyon veya içmesuyu şebekeleri gibi altyapı projelerini kapsamamaktadır.
- Atıksu Arıtma Tesisleri (AAT) ile ilgili olarak eşik değerler belirlenmiş olup, 50.000 m³/günden fazla kapasiteye sahip AAT'ler Ek-I'de listelenmiştir, bu nedenle tam ÇED

sürecine tabidir ve ÇŞİDB'nin ÇED olumlu belgesine sahip olmaları gerekmektedir. 30.000 ila 50.000 m³/gün arasında kapasiteye sahip AAT'ler Ek-II'de listelenmiştir, bu nedenle bunlar ÇŞB'ye temel bir başvuru sürecine tabidir ve inşaatı devam etmek için "ÇED gerekli değildir" belgesine sahip olmaları gerekmektedir. Eşik değer 30.000 m³/günden düşük kapasiteli AATler ÇED Yönetmeliğinin kapsamı dışındadır.

- Deniz Deşarjı projeleri ÇED yönetmeliğinin Ek-II'sine tabidir.
- Katı Atık Yönetimi ile ilgili olarak (yıkım ve hafriyat toprağı bertaraf alanları hariçtir), 100 ton/gün üzeri atık alan Düzenli Depolama, Geri Dönüşüm veya Yakma tesisleri (oksijenle yakma, piroliz, gazlaştırma vb. termal işlemler) ÇED yönetmeliğinin Ek-I'ine tabiyken, bu eşik değerinin altındaki tesisler Ek-II'ye tabidir.
- Sağlık sistemlerinin onarılması, güçlendirilmesi, yenilenmesi kapsamında kurulması gereken aile sağlığı merkezleri, hastaneler, aşı üretim ve depolama merkezleri ÇED Yönetmeliğinden muaftır.
- Üstyapı kapsamında, 300 ve daha fazla binadan oluşan konut projeleri ÇED Yönetmeliği Ek-II'ye tabidir; bu değerinin altında planlanan projeler ÇED Yönetmeliğinden muaftır.

3.2) Dünya Bankası Çevresel ve Sosyal Çerçevesi

Dünya Bankası, afet risklerinin azaltılması ve sürdürülebilir kazançların elde edilmesi konularında uluslararası alanda önde gelen kurumlar arasında yer almaktadır (Orkunoğlu Şahin 2017). Dünya Bankası'nın afet projelerine yönelik krediler, Bankanın Çevresel ve Sosyal Çerçevesi (ÇSÇ) kapsamında değerlendirilmektedir (World Bank 2016).

Çevresel ve Sosyal Çerçeve (ÇSÇ) 4 Ağustos 2016 tarihinde DB İcra Direktörleri Kurulu tarafından onaylanmış olup, 1 Ekim 2018 tarihinde veya sonrasında başlatılan tüm Yatırım Projesi Finansmanı projeleri için geçerlidir. Bu çerçeve, Borçluların uyması gereken gereklilikleri belirleyen 10 Çevresel ve Sosyal Standart (ÇSS) içermektedir. Projelere özel olarak, risk yönetimi temelli bir yaklaşım benimsenir ve paydaş katılımıyla insan ve çevre için koruma sağlanarak, işgücü, kapsayıcılık, ayrımcılık yapmama, cinsiyet, iklim değişikliği, biyoçeşitlilik, toplum sağlığı ve güvenliği gibi alanlarda yeşil, dayanıklı ve kapsayıcı kalkınmayı destekleyecek orantılı bir yol izlenir. Bu çerçeve, entegre çevresel ve sosyal risk yönetimini teşvik ederken, şeffaflık ve paydaş katılımının artırılmasını sağlamak amacıyla bilgi açıklamalarının zamanında yapılmasını ve proje boyunca anlamlı istişarelerin yapılmasını teşvik eder.

Dünya Bankası, aşağıda belirtilen 10 ÇSS ile çevresel ve sosyal risklerin belirlenmesi ve yönetilmesine dair standartlar belirler. Bu standartlar, proje yaşam döngüsü boyunca etkilerden kaçınılması, bu etkilerin en aza indirilmesi, azaltılması, hafifletilmesi ve kalıntı etkilerin telafi edilmesi için gerekli hedef ve gereklilikleri içerir:

- **ÇSS1:** Çevresel ve Sosyal Risklerin ve Etkilerin Değerlendirilmesi ve Yönetimi;
- **ÇSS2:** İşgücü ve Çalışma Koşulları;
- **ÇSS3:** Kaynak Verimliliği ve Kirliliğin Önlenmesi ve Yönetimi;

- **ÇSS4:** Toplum Sağlığı ve Güvenliği;
- **ÇSS5:** Arazi Edinimi, Arazi Kullanımı Kısıtlamaları ve Gönülsüz Yeniden Yerleşim;
- **ÇSS6:** Biyolojik Çeşitliliğin Korunması ve Canlı Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi;
- **ÇSS7:** Yerli Halklar/Sahra Altı Afrika Tarihsele Olarak Hizmet Almamış Geleneksel Yerel Topluluklar (Türkiye için geçerli değildir);
- **ÇSS8:** Kültürel Miras;
- **ÇSS9:** Finansal Aracılar; ve
- **ÇSS10:** Paydaş Katılımı ve Bilgi Açıklanması.

ÇSÇ, bu standartların "İlişkili Tesisler"e de uygulanmasını zorunlu kılar. "İlişkili Tesisler" kavramı, projenin bir parçası olarak finanse edilmeyen ancak proje ile doğrudan önemli bir bağlantısı bulunan ve projenin uygulanabilirliği için gerekli olan, ancak projenin varlığı olmadan inşa edilmesi veya yürütülmesi mümkün olmayan tesisleri ifade eder.

Dünya Bankası, projeleri dört risk kategorisinden birine yerleştirir: Yüksek Risk, Önemli Risk, Orta Risk ve Düşük Risk. Bu sınıflandırma, projenin türü, yeri, ölçeği, potansiyel çevresel ve sosyal etkilerin büyüklüğü ve doğası, Borçlunun çevresel ve sosyal riskleri yönetme kapasitesi ve taahhüdü gibi faktörlere dayanarak belirlenir. Projelerin sınıflandırılması ve sınıflandırmanın dayanağı, Dünya Bankası'nın web sitesinde yayınlanır ve proje belgelerinde belirtilir. Bu belgeler arasında, Dünya Bankası ile Borçlu arasında imzalanan yasal anlaşmanın bir parçası olan Çevresel ve Sosyal Taahhüt Planı (ÇSTP) en önemlidir. Bu plan, projenin belirli bir zaman diliminde ÇSS'leri karşılaması için gerekli önlemleri ve eylemleri içerir.

ÇSÇ kapsamında atıfta bulunulan Dünya Bankası Grubu Çevre, Sağlık ve Güvenlik (ÇSG) Kılavuzları, İyi Uluslararası Endüstri Uygulamaları (GIIP) ile ilgili sektörel örnekler içeren teknik referans belgeleridir (IFC 2007). Borçluların, bu kılavuzlardaki uygun seviyeleri uygulamaları gerekmektedir. Ulusal mevzuat, Dünya Bankası kılavuzlarından farklıysa, kısıtlamaların en katı olanına uyulmalıdır.

3.3) Afetle ilgili Projelerde Uygulamada Çevresel ve Sosyal Standartlara Uyumun Önemi

Dünya Bankası kredisini kullanan Borçlu kuruluş, Banka ile yapılan Kredi Anlaşması kapsamında yer alan ÇSTP içerisinde Projenin uygulanmasına yönelik aşağıda sıralanan çerçeve niteliğinde Çevresel ve Sosyal Araçları kuruluşun web sayfasında yayınlarak açıklamalıdır:

- Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi (ÇSYÇ),
- Paydaş Katılım Planı (PKP),
- İşgücü Yönetimi Prosedürleri (İYP) ve
- Yeniden Yerleşim Planı (YYP).

ÇSYÇ'nin amacı Dünya Bankası ÇSS'leri ve ulusal gerekliliklerle tutarlı bir şekilde, Proje tarafından finanse edilecek tüm alt-projelerin potansiyel olumsuz çevresel ve sosyal risklerini ve etkilerini belirlemek, ve bu riskleri ve etkileri yönetmek için uygun azaltma önlemlerini önermektedir. Alt proje düzeyinde ÇS risk tarama süreci ve bu doğrultuda hazırlanması gereken Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi (ÇSED) ve/veya Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı (ÇSYP) raporlarının ana hatları Projenin ÇSYÇ'sinde yer almaktadır.

Afet projeleri için uygulanabilir Dünya Bankası ÇSS'leri ile Türkiye'nin ulusal mevzuat çerçevesi arasında belirlenen başlıca boşluklar ve bu doğrultuda önlemler aşağıda değerlendirilmektedir (ÇŞİDB 2023, İLBANK 2023b, Sağlık Bakanlığı 2023).

ÇSS 1- Çevresel ve Sosyal Risklerin ve Etkilerin Değerlendirilmesi ve Yönetimi

Ulusal mevzuatımız kapsamında ÇS risk ve etki değerlendirmesi, ÇED yönetmeliğinin Ek-I veya Ek-II listesinde yer almayan projeler için yapılmamaktadır. Dezavantajlı veya hassas gruplar üzerindeki etkiler ve cinsiyetle ilgili konular gibi projeye ilgili sosyal etkilerin uygun sosyal temel ve değerlendirmesi konusunda ulusal mevzuatımızda gereklilikler tanımlanmamıştır. Ulusal mevzuatımızda "İlişkili Tesisler" konusunda sınırlı veya yetersiz gereklilikler bulunmaktadır. DB ÇSS-1 gerekliliklerine göre, ulusal ÇED Yönetmeliğinden muaf da olsa alt-projelerin, saha bazında belirlenecek çevresel ve sosyal risklerin/etkilerin düzeyine bağlı olarak, alt-projeye özgü ÇSED ve/veya ÇSYP raporları ile gerek duyulan alt yönetim planları (örn. atık yönetim planları, trafik yönetim planları, İSG yönetim planları vb.) hazırlanmalıdır.

ÇSS-1, Borçlunun (projenin uygulanmasından sorumlu diğer kuruluşlar da dâhil olmak üzere) çevresel ve sosyal riskleri ve etkileri ÇSS'lerle tutarlı bir şekilde yönetme kapasitesine önem vermekte, bu gerekliliği garanti altına alacak taahhütleri sıkı bir şekilde ele almakta ve izlemektedir. Borçlunun ve Projeden sorumlu tüm kuruluşların (müşavirler, yükleniciler vb.) uygulama süresince ekiplerinde DB tarafından nitelikleri belirlenmiş çevre, sosyal ve İSG uzmanlarını ve Projenin ihtiyaç duyabileceği diğer uzmanları (biyogüvenlik, ulaşım, enerji vb.) istihdam etmeleri gerekmektedir. Tüm ÇSS konuları ile ilgili gerekli eğitimler tüm proje uygulayıcılarına ve paydaşlarına proje boyunca verilmelidir.

ÇSS 2- İşgücü ve Çalışma Koşulları

Çalışma koşullarına ilişkin ulusal yasa ve yönetmelikler genel olarak ÇSS-2 gerekliliklerini karşılamaktadır. Ancak ÇSS-2'ye uygun şekilde işçi şikâyet mekanizması ulusal mevzuatta ele alınmamıştır. Her bir alt proje için, ÇSS-2 tarafından tanımlanan ilgili yönetim önlemleri hakkında rehberlik sağlayan Projenin İşgücü Yönetimi Prosedürlerine uygun olarak İşgücü Yönetim Planı hazırlanmalı ve proje boyunca uygulanmalıdır.

ÇSS 3- Kaynak Verimliliği ve Kirliliğin Önlenmesi ve Yönetimi

Ulusal çevre mevzuatı kısmen AB direktifleriyle uyumludur. Sınır aşan sular, gürültü ve hava kalitesi sınır değerleri konularında farklılıklar bulunmaktadır. Türk standartlarının DB ÇSG Kılavuzlarından farklı olduğu durumlarda, daha katı olan uygulanacaktır. Önem düzeylerine bağlı olarak belirli riskleri/etkileri ele almak için alt yönetim planları hazırlanacak ve proje boyunca uygulanacaktır.

ÇSS 4- Toplum Sağlığı ve Güvenliği

Toplum sağlığı ve güvenliğine yönelik ulusal yasa ve yönetmelikler genel olarak ÇSS-4'ün gerekliliklerini karşılamaktadır. Önemli bir farklılık, ulusal mevzuatta içme

suyu iletim hatlarının mevcut bir barajdan su alma yapısı ile ilgili gereklilikler ÇSS-4 açısından yeterli bulunmamaktadır. Bu durumda bir "Baraj Güvenliği" raporu hazırlanmalı ve 5 yılda bir gözden geçirilmelidir. İşgücü akışlarından kaynaklanan etkiler ve cinsiyete dayalı şiddetle ilgili riskler ulusal mevzuatta açıkça yer almamaktadır. ÇSS-4 ile ilişkili riskler ve etkiler ÇSED/ÇSYP raporlarında ve ilgili alt yönetim planları aracılığıyla ele alınmalıdır.

ÇSS 5- Arazi Edinimi, Arazi Kullanım Kısıtlamaları ve Gönülsüz Yeniden Yerleşim

Kamulaştırma (arazi edinimi) ile ilgili ulusal mevzuatımız, genel olarak ÇSS-5 gerekliliklerine uygundur. Ancak Yeniden Yerleşim Planının (YYP) hazırlanması, ikame maliyetlerinde tazminat, uygulama sırasında sürekli istişare, gayri resmi arazi kullanıcıları, hassas gruplar ve araziye dayalı geçim kaynaklarının restorasyonu gibi değerlendirmeler bulunmamaktadır. Proje yasal anlaşma sürecinden önce bir alt-proje sahasının arazi edinimi tamamlanmış bile olsa, DB bu sürecin ÇSS-5'e uygunluğu konusunda Sonradan Sosyal Denetim raporu hazırlanmasını gerekli bulabilmektedir. Alt-projeler için gerekmesi durumunda ÇSS-5 kapsamında ilgili planların hazırlanması ve uygulanması gerekmektedir.

ÇSS 6- Biyolojik Çeşitliliğin Korunması ve Canlı Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi

Ulusal yasa ve yönetmelikler genel olarak ÇSS-6'nın gerekliliklerini karşılamaktadır. Ulusal ÇED süreci, yasal olarak korunmayan hassas ekosistemler hakkında ayrıntılı bir değerlendirme ve telafi etmeye yönelik uygulamalar gerektirmemektedir. Ekosistem hizmetleri, doğal ekosistemlerin insan refahına sağladığı doğrudan ve dolaylı faydaları ifade eder. Dünya Bankası projelerinde ekosistem hizmetlerinin korunması ve sürdürülebilir yönetimi kritik öneme sahiptir. ÇSS-6 kapsamında projelerin, ekosistem hizmetlerine olan bağımlılıklarını ve etkilerini değerlendirmesi, hassas ekosistemlerin ve biyolojik çeşitliliğin korunması için gerekli önlemleri alması, yerel toplulukların geçim kaynaklarını sürdürebilmeleri için ekosistem hizmetlerini dikkate alması gerekmektedir. Kıyı bölgelerinde uygulanacak projeler ekosistemi bütüncül bir şekilde ele almalı, saha özelinde uzmanlar tarafından yapılacak değerlendirmeler ÇSS-6 gerekliliklerine uygun şekilde ÇSED/ÇSYP raporlarında değerlendirilmeli, gerekmesi durumunda Biyoçeşitlilik Aksiyon Planı hazırlanmalı ve proje boyunca uygulanmalıdır.

ÇSS 8- Kültürel Miras

Ulusal yasa ve yönetmelikler ÇSS-8'in gerekliliklerini karşılamaktadır. Arazide kazı gerektiren tüm alt-projelerde ÇSED ve/veya ÇSYP ekine Rastlantısal Buluntu Prosedürü eklenmektedir.

ÇSS 9- Finansal Aracılar

Finansal Aracıların (FA), bir Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemi (ÇSYS) uygulayarak, alt projelerin risk ve etkilerini değerlendirmek, yönetmek ve izlemek için etkili prosedürlere sahip olmaları, kapasite geliştirmeleri ve sürdürmeleri, ayrıca genel portföy risklerini sorumlu bir şekilde yönetmeleri gerekmektedir. Dünya Bankası, FA olarak kredi desteğini kullanan kuruluşların ÇSÇ'ye uygun bir ÇSYS'ye sahip

olmalarını şart koşmaktadır. FA olmayan kurumlar Dünya Bankası tarafından onaylanmış ÇS Çerçeve dokümanları ile projeyi sistematik bir şekilde yönetmektedir.

ÇSS 10- Paydaş Katılımı ve Bilgi Paylaşımı

Bu ÇSS, proje yaşam döngüsü boyunca kapsayıcı bir süreç olarak açık ve şeffaf paydaş katılımı yürütülmesini vurgulamaktadır. Ulusal mevzuatımız tam olarak bu gereklilikleri karşılamamakta olup ilgili araçları sağlamak üzere Proje için Paydaş Katılım Planı (PKP) hazırlanmakta ve yayınlanmaktadır. Bu doğrultuda her bir alt proje özelinde PKP hazırlanması ve alt projenin tüm evreleri (planlama, inşaat, işletme) sırasında uygulanması beklenmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Uluslararası finans kuruluşlarının afet projelerine yönelik sağladığı destekler, Türkiye'nin afetlere karşı dayanıklılığını artırmada kritik bir rol oynamaktadır. Bu kapsamda, Dünya Bankası (DB), son dönemde Türkiye'ye sağladığı büyük kredi desteğiyle en önemli finansörlerden biri olmuştur. Bu projelerin her aşamasında (planlama, inşaat, kurulum, işletme, devreden alma), Dünya Bankası'nın çevresel ve sosyal çerçevesine (ÇSÇ) ve ilgili çevresel ve sosyal standartlara (ÇSS) uygun şekilde yönetilmesi zorunludur. Ancak, Türkiye'de afetle ilgili projelerin DB standartlarına göre yürütülmesi konusunda en büyük zorluk, kurumsal kapasite eksiklikleriyle ilgilidir.

Özellikle kıyı bölgelerinde afetlere karşı hazırlık ve yönetim, özel bir dikkat gerektiren bir alan oluşturur. Kıyı bölgeleri, iklim değişikliği, deniz seviyesi artışı ve kıyı erozyonu gibi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu nedenle kıyı bölgelerinde afet yönetimi projeleri, hem deniz ekosistemlerini koruma hem de yerel toplulukların afetlere karşı dayanıklılığını artırma açısından daha kapsamlı bir yaklaşım gerektirir. Kıyı bölgesi yönetiminde, çevresel sürdürülebilirlik ve sosyal etki değerlendirmesi gibi unsurların entegrasyonu, proje süreçlerine dahil edilmelidir.

Son beş yılda, Türkiye'deki kamu kurumları (Sağlık Bakanlığı, Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Tarım ve

Orman Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Devlet Su İşleri, KOSGEB, İLBANK ve Belediyeler) DB yasal gereklilikleri doğrultusunda Proje Uygulama Birimleri (PUB) kurarak, çevresel ve sosyal risk değerlendirmelerini profesyonel bir şekilde yönetmeye başlamıştır. Her bir PUB içerisinde genellikle o projeye özel en az bir çevre uzmanı, bir sosyal uzman, bir İSG uzmanı ve projenin gerektirdiği diğer alanlarda uzmanlar istihdam edilmektedir. Bu uzmanlar genellikle konusunda deneyimli meslek erbabı kişilerden oluşmaktadır. Bu uzmanlar ve DB ekibi tarafından düzenli yürütülen kapasite geliştirme çalışmaları kamu kurumlarında ÇS risk değerlendirmesi perspektifinde bir sıçrama yaratmıştır. Kamuda yürütülen her bir Proje altında yürütülen tüm alt-projeler için ÇSTP, ÇSYÇ, PKP, YYP, ve İYP doğrultusunda hazırlanması gereken çevresel ve sosyal değerlendirme dokümanları için özel sektörden hizmet alımı yapılmakta, ve raporları hazırlayacak uzmanların nitelikleri DB standardına göre şartnamede verilmektedir.

Türkiye'de Çevresel Etki Değerlendirmesi deneyimi olan danışmanlık firmaları bulunmakla birlikte UFK tarafından gözetilen ÇS standartların gerekliliklerini uygun raporlayan uzmanlığın sınırlı olması artan proje sayısına cevap vermekte yetersiz kalınmasına neden olmaktadır. Özellikle kıyı bölgelerindeki projelerde, bu tür standartları karşılayacak uzmanlık gereksinimi daha da artmaktadır. Çevre mühendisliği ve deniz teknolojileri alanındaki eğitim programlarının zenginleştirilmesi, sosyal etki değerlendirmesi alanındaki uzmanlıkların artırılması ve çok disiplinli yaklaşımların benimsenmesi, bu alandaki bilgi eksikliğini giderebilir ve kıyı bölgelerindeki afet yönetimi projelerinin daha sürdürülebilir hale gelmesini sağlayabilir.

Ulusal Çevre Mevzuatının AB ile tam uyumunun sağlanması ve UFK gerekliliklerine uyumlu Sosyal Etki Değerlendirmesi konularının da mevzuata dahil edilmesi, proje döngüsü boyunca uygulamanın izlenmesi ve denetlenmesi konularında özellikle etkin bir şikayet mekanizmasının kurularak paydaş istişarelerinin yürütülmesi yine önemli bir gerekliliktir.

Bu süreç, yerel halkın dayanıklılığını artırırken, deniz ekosistemlerini koruyarak afetlerin etkilerini en aza indirmeyi sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

AA, 2024. Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasından deprem bölgesine 500 milyon avroluk finansman desteği, Anadolu Ajansı Ekonomi Asrın Felaketi, (Haber: Hülya Ömür Uylaş), Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/avrupa-imar-ve-kalkinma-bankasindan-deprem-bolgesine-500-milyon-avroluk-finansman-destegi/3175126#:~:text=Ankara,avroluk%20yeni%20finansman%20deste%C4%9Fi%20verilecek>.

AB Başkanlığı, 2024. Fasil 27: Çevre ve İklim Değişikliği, Avrupa Birliği'nin Çevre ve İklim Değişikliği Politikası, Avrupa Birliği başkanlığı Avrupa Birliği ile İlişkiler Genel Müdürlüğü/ Sektörel Politikalar Daire Başkanlığı, Erişim adresi: https://www.ab.gov.tr/fasil-27-cevre_92.html.

AB Komisyonu, 2023. Avrupa Parlamentosuna, Konseye, Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesine ve Bölgeler Komitesine Sunulan Komisyon Bilgilendirmesi AB Genişleme Politikasına İlişkin 2023 Bilgilendirmesi, Komisyon İç Çalışma Dokümanı 2023 Türkiye Raporu, erişim adresi: https://www.ab.gov.tr/siteimages/birimler/kpb/2023_trkiye_raporu-tr.pdf.

AFAD, 2023a. 06 ŞUBAT 2023 PAZARCIK-ELBİSTAN KAHRAMANMARAŞ (Mw: 7.7 – Mw: 7.6) DEPREMLERİ RAPORU, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Deprem ve Risk Azaltma Genel Müdürlüğü Deprem Dairesi Başkanlığı, 02 Haziran 2023. Erişim adresi: https://deprem.afad.gov.tr/assets/pdf/Kahramanmara%C5%9F%20Depremi%20%20Raporu_02.06.2023.pdf.

- AFAD, 2023b. Dünyada ve Türkiye’de Afet Finansmanı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Deprem ve Risk Azaltma Genel Müdürlüğü, 154s, Erişim adresi: https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Kitaplar/DUNYADA-VE-TURKIYE%E2%80%99DE-AFET-FINANSMANI-V5.pdf.
- AFAD, 2025. Mevzuat, T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Erişim adresi: <https://www.afad.gov.tr/mevzuat>.
- AFAD, MTA, 2025. Santorini Adası (Ege Denizi) Depremleri AFAD ve MTA Ortak Ön Değerlendirme Raporu, Şubat 2025, 9s, Erişim adresi: https://deprem.afad.gov.tr/assets/pdf/ege_denizi.pdf.
- Burak S., Zeki S., Duygu Ü., Bayırhan İ., 2022. The Legal Framework of Water Quality Management in Turkey ,Türkiye’de Su Kalitesi Yönetiminin Yasal Çerçevesi, Turkish Journal of Water Science & Management, ISSN: 2536 474X / e-ISSN: 2564-7334, 6(1), 121-144.
- ÇŞİDB, 2016. AB Çevre Entegre Uyum Stratejisi (UÇES) (2016-2023), Erişim adresi: <https://webdosya.csb.gov.tr/db/cygm/icerikler/uces-belges--20180125144313.pdf>.
- ÇŞİDB, 2023. Türkiye Kırsal Alanlarda Deprem İyileştirme ve Yeniden Yapım Projesi (KADİYAP) (P180849) Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi (ÇSYÇ), T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Eylül 2023, Erişim adresi: https://webdosya.csb.gov.tr/db/kadiyap/menu/csyc_20240313033738.pdf.
- IFC, 2007. Environmental, Health, and Safety (EHS) Guidelines, International Finance Corporation World Bank Group, Erişim adresi: <https://www.ifc.org/en/insights-reports/2000/general-environmental-health-and-safety-guidelines>.
- İLBANK, 2023a. Afet Bölgesinde Altyapı Finansmanı İller Bankası’na Emanet, Faaliyetler, İLBANK, Erişim adresi: <https://www.ilbank.gov.tr/haber/afet-bolgesinde-altyapi-finasmani-iller-bankasi-na-emanet/682>.
- İLBANK, 2023b. İller Bankası A.Ş., Türkiye Deprem, Sel ve Orman Yangınları Acil İmar (TEFWER) Projesi Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi (ÇSYÇ), İller Bankası, Erişim adresi: https://www.ilbank.gov.tr/storage/uploads/uidb/rev3_esmf_tefwer_draft_ilbank_25052023_tur_clean_1689585226_1698743586.pdf.
- Japonya Büyükelçiliği Türkiye, 2024. Türkiye’ye kredi desteği (Deprem Afet Acil Yeniden İnşa Planı’na) ilişkin resmi belgelerin karşılıklı olarak imzalanması, Japonya Büyükelçiliği Türkiye, Erişim adresi: https://www.tr.emb-japan.go.jp/itpr_ja/11_000001_01041.html.
- Karagöz Taşkın B., 2020. Doğal Afetler Ve Tedarik Zincirleri Üzerindeki Etkileri: Covid-19 Salgını Ve Tedarik Zincirleri, Sosyal Bilimler Dergisi / Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(49), 404-414, ISSN: 2149-0821, <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.48400>.
- Kartal M.E., Kaya Ç.M., Yavuz F., 2024. Ege Denizi Depremi Sonrası Barınma Çözümleri: Acil, Geçici ve Kalıcı Barınma Yaklaşımları, Afet ve Risk Dergisi 7(2), 560-571, e-ISSN: 2636-8390, <http://dx.doi.org/10.35341/afet.1386500>.
- Kömüştü A.Ü., Aksoy M., Turgu E., Ünal E., 2024. 10-11 Ağustos 2021 Batı Karadeniz Taşkınlarının Ani Taşkın Erken Uyarı Rehberi Sistemi (FFGS) İle Analizi, Afet ve Risk Dergisi, 7(3), 587-608, e-ISSN: 2636-8390, <http://dx.doi.org/10.35341/afet.1324527>.
- Orkunoglu Şahin I.F., 2017. Doğal Afet Risk Yönetiminde Dünya Bankası Modeli, Finans Politik & Ekonomik Yorumlar, 54(628), 71-89.
- Özmen B., Varol N., 2024. 30 Ekim 2020 İzmir ve 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerinin Teknik ve Yönetimsel Karşılaştırması, Afet ve Risk Dergisi, 7(1), 319-328.
- Partigöç N.S., Erdin H.E., 2024. 30 Ekim 2020 Ege Denizi Depremi Sonrası Toplanma Alanlarına Yönelik Kapasite Yeterliliğinin Değerlendirilmesi: Bayraklı İlçesi, Afet ve Risk Dergisi, 7(1), 242-255.
- Resmi Gazete, 2022. Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği, 29.07.2022 tarih ve 31907 sayılı Resmi Gazete, Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/07/20220729-2.htm>.
- Savas H.B., Kara E., 2024. Academic Publishing, COVID-19 Pandemic and Turkish Journal of Health and Sport, Turk J Health S., 5(2),16-18, <http://dx.doi.org/10.29228/tjhealthsport.77095>.
- Sağlık Bakanlığı, 2023. Türkiye Deprem İyileştirme ve Yeniden İnşa Projesi - Proje Bileşeni 2 için Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi (ÇSYÇ), T.C. Sağlık Bakanlığı, Erişim adresi: <https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/46974/0/cevresel-ve-sosyal-yonetim-cercevesi-turkce.pdf>.
- Şimşek H., Yıldırım A., 2013. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, ISBN: 9789750226038; Seçkin Yayıncılık, 446s.
- Usta G., 2023. Afet Yönetimi Odağında Orman Yangınlarının Değerlendirilmesi, Afet ve Risk Dergisi, 6(1), (18-35) e-ISSN: 2636-8390, <http://dx.doi.org/10.35341/afet.1090658>.
- World Bank, 2016. Environmental and Social Framework (ESF), World Bank Group, Erişim adresi: <https://www.worldbank.org/en/projects-operations/environmental-and-social-framework>.
- World Bank, 2023. Dünya Bankası Türkiye için Halk Sağlığı Acil Durumlarına Hazırlık Kapasitesini İyileştirmeye Yönelik 250 Milyon Dolarlık Finansmanı Onayladı, Basın Bülteni, World Bank Group, Erişim adresi: <https://www.worldbank.org/tr/news/press-release/2023/06/27/world-bank-approves-1-billion-for-turkiye-to-help-restore-rural-homes-and-essential-public-services-to-people-in-earthqu>.

World Bank, 2024. Dünya Bankası Depremden Etkilenen Bölgelerde Yaşayan İnsanlar için Kırsal Konutların ve Temel Kamu Hizmetlerinin Yeniden Tesisine Yardımcı Olmak için Türkiye'ye Sağlanacak 1 Milyar Dolarlık Finansmanı Onayladı, Basın Bülteni, World Bank Group, Erişim adresi: <https://www.worldbank.org/tr/news/press-release/2024/12/05/world-bank-approves-250-million-for-t-rkiye-to-improve-preparedness-for-public-health-emergencies>.

ARAŞTIRMA VERİSİ (Research Data)

Bu çalışma kapsamında nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Aşağıdaki kamu kurumlarının internet veri tabanlarına erişilerek araştırma konusu ile ilgili dokümanlar temin edilmiştir. Kurumların (Dünya Bankası, Uluslararası Finans Kurumu-IFC, ÇŞİDB, İLBANK, SB, AFAD, AB Başkanlığı, Mevzuat Bilgi Sistemi) yayınlamış olduğu dokümanlar, raporlar, sistematik bir analiz sürecinden geçirilerek araştırmanın temel bulgularını oluşturmuştur.

ÇIKAR ÇATIŞMASI / İLİŞKİSİ (Conflict of Interest / Relationship)

Araştırma kapsamında yer alan bilgiler; herhangi bir kişiye, kuruma, ekipmana çıkar sağlamayı veya kişisel/kurumsal menfaat kazandırmayı amaçlamamaktadır. Aynı şekilde çalışmada yer alan hususlar objektif değerlendirme sınırları dışına çıkarak herhangi bir şekilde kişi, kurum, kuruluş nezdinde zarara, kastı aşan kötü niyetli yoruma yada itibar kaybına yol açmamaktadır. Bu doğrultuda çalışma kapsamında çıkar çatışması/ilişkisi bulunmamaktadır.

YAZARLARIN KATKI ORANI BEYANI (Author Contributions)

- Çalışmanın tasarlanması (Designing of the study): E.E.
- Literatür araştırması (Literature research): E.E.
- Saha çalışması, veri temini/derleme (Fieldwork, collection/ compilation of data): E.E.
- Verilerin işlenmesi/analiz edilmesi (Processing/analysis of data): E.E.
- Şekil/Tablo/Yazılım hazırlanması (Preparation of figures/ tables/software): E.E.
- Bulguların yorumlanması (Interpretation of findings): E.E.
- Makale yazımı, düzenleme, kontrol (Writing, editing and checking of manuscript): E.E.